

Domácí násilí

Domácí násilí představuje široce rozšířený a zároveň nejméně kontrolovaný druh násilí, který v sobě zahrnuje všechny projevy psychického, fyzického a sexuálního násilí páchaného mezi osobami, které by k sobě měly mít nejbližší. Ještě donedávna bylo domácí násilí, byť jde o závažný celospolečenský fenomén, považováno spíše za okrajový problém naší společnosti. Nejen výzkumy ale také samotná praxe ukázala, že domácí násilí se vyskytuje v mnohem více rodinách, než by kdokoli z nás předpokládal.

V rámci své působnosti se Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra podílel na připomínkových řízeních k návrhům na změnu platné právní úpravy ve smyslu zvýšení ochrany před domácím násilím. K 1. červnu 2004 pak nabyla účinnosti novela trestního zákona, která do něj vložila novou skutkovou podstatu trestného činu Týránění osoby žijící ve společně obývaném bytě a domě § 215a trestního zákona. Tímto krokem došlo k uzákonění povinnosti orgánů činných v trestním řízení stíhat agresora domácího násilí, a to i bez ohledu na skutečnost, zda k němu poškozený dá souhlas.

V mnoha případech však domácí násilí nedosáhlo trestněprávní roviny a nebylo tak možno využít prostředky, které poskytuje trestní řád. Přesto bylo nutno i v těchto případech oběť domácího násilí chránit. Odbor bezpečnostní politiky za tímto účelem vydal pro policii stanovisko, v němž doporučoval v daných případech využití oprávnění o zajištění agresora na dobu 24 hodin, které je upraveno zákonem o policii.

Nový způsob řešení domácího násilí přinesl zákon č. 135/2006 Sb., který zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě institutu vykázání.

Od 1. ledna 2007 je policie oprávněna, zjistí-li, že se v daném případě jedná o domácí násilí, násilnou osobu ze společného obydlí vykázat. **Vykázání** je **preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob**. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinými slovy řečeno policie násilnou osobu vykáže vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí. Současně pak může být jednání násilné osoby vyšetřováno v rámci trestního řízení, lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin, případně, nedosáhlo-li jednání násilné osoby intenzity trestného činu, je prováděno přestupkové řízení.

Pro domácí násilí je charakteristické: 1. **opakovanost** – jednání, které má svůj vývoj, opakované projevy, často trvá velice dlouhou dobu, intervaly mezi jednotlivými útoky se zkracují. Není to tedy jednorázový či ojedinělý incident.

2. **postupný nárůst intenzity** – začíná zpravidla psychickým násilím, postupně se přidává fyzické násilí, útoky směřují proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, mohou vyústit až v útoky proti životu

3. **jasné role** – domácí násilí se odehrává mezi blízkými osobami (manželé, partneři, rodiče, děti, prarodiče, vnoučata, sourozenci), kde lze jasně rozlišit roli ohrožené a násilné osoby, role se nezaměňují, nejedná se o tzv. italská manželství

4. **soukromí** – k násilí dochází zpravidla beze svědků, v soukromí společného obydlí, jednotlivé incidenty se však mohou odehrát i mimo soukromí

Zjistí-li policie, že se v daném případě jedná o případ domácího násilí a hrozí zde také další útoky, je oprávněna násilnou osobu na místě ze společného obydlí vykázat a současně s tím jí zakáže vstup do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí na dobu **10 dnů**. Tato doba nemůže být v žádném případě zkrácena. Policista takto rozhodne z úřední povinnosti, tzn. pokaždé, jsou-li pro takový postup splněny podmínky. Souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje.

Vykázaná osoba je povinna neprodleně opustit společné obydlí a vydat policii klíče od společného obydlí. Před tím je jí umožněno si za přítomnosti policie vzít ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty. Policie poskytne vykázané osobě informace o možnostech ubytování v daném místě, případně jí umožní si ubytování telefonicky zajistit z policejní služebny. Vykázanou osobu policisté poučí o jejich právech a povinnostech.

Do 24 hodin je pak vykázaná osoba oprávněna si za asistence policie vyzvednout další osobní věci nebo věci nezbytné pro podnikání či výkon povolání.

Ohrožená osoba je policií poučena o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Policie předá ohrožené osobě kontakty na pomáhající instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem. Dále poučí ohroženou osobu o možnosti podat návrh soudu na vydání předběžného opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Do 24 hodin od vstupu do společného obydlí policie vypracuje písemné vyhotovení rozhodnutí o vykázání, které do 24 hodin doručí krajskému intervenčnímu centru, které bezodkladně (nejdéle do 48 hodin) kontaktuje ohroženou osobu a nabídne jí svou pomoc, která zahrnuje jednak pomoc psychologicko-sociální, ale také pomoc při uplatňování práv ohrožené osoby (např. pomoc při podání návrhu podle § 76b o.s.ř.).

Do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání policie provede kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná i ohrožená osoba. Jestliže vykázaná osoba nerespektuje rozhodnutí o vykázání a zdržuje se ve společném obydlí či v bezprostředním okolí společného obydlí, na něž se vykázání vztahuje, dopouští se přestupku podle § 46 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a v případě opakovaného nebo závažného porušení (např. útoky na ohroženou osobu) se dopustí trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. e) trestního zákona.

Na řízení o vykázání se subsidiárně vztahuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Proti rozhodnutí o vykázání lze podat do 15 dnů odvolání, o němž rozhoduje krajská správa Policie ČR. Poté lze podat žalobu ke správnímu na nezákonné rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Významnou možností pro oběti domácího násilí, které chtějí řešit svou situaci, je možnost domáhat se ochrany cestou občanskoprávního řízení u soudu. Oběť domácího násilí může podat **návrh soudu**, aby vydal **předběžné opatření**. Soud o tomto návrhu rozhodne do **48 hodin** a může násilné osobě uložit zejména, aby **dočasně opustila byt nebo dům společně obývaný s ohroženou osobou, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupovala a aby se zdržela setkávání s ohroženou osobou a navazování kontaktů s ní**. Toto předběžné opatření soudu trvá **jeden měsíc** od jeho vykonatelnosti. Takový návrh může ohrožená osoba podat, aniž by mu předcházelo vykazání, které provedla policie. Může jej však podat i v době, kdy platí vykazání provedené policií (v tomto případě se desetidenní lhůta platnosti prodlouží do doby, než civilní soud rozhodne o předběžném opatření).

Pokud by během této doby bylo zahájeno **řízení ve věci samé** (řízení o rozvod manželství, svěření dětí do péče a úprava styku, vypořádání společného jmění manželů, úprava práva k bytu apod.), může soud na návrh ohrožené osoby prodloužit trvání předběžného opatření, maximálně však na **dobu jednoho roku**.

Důležité je však třeba zdůraznit, že popsany postup (řízení u civilního soudu) závisí na **aktivitě ohrožené** osoby, tzn. že ona sama se musí rozhodnout, že takto situaci chce řešit a musí podat návrh na vydání předběžného opatření, případně návrh na zahájení řízení ve věci samé.

Oběti domácího násilí se mohou také samy obrátit na **intervenční centra**, v nichž pracují speciálně vyškolení pracovníci. Profesionální pomoc nejen obětem domácího násilí, ale všem obětem trestné činnosti poskytuje např. **Bílý kruh bezpečí**, který kromě přímé a konkrétní pomoci, kterou poskytuje jednotlivým obětem, významným způsobem přispěl k řešení tohoto závažného celospolečenského problému tím, že se podařilo domácí násilí dostat jak do povědomí společnosti, tak především do popředí pozornosti zákonodárců a byla přijata nová právní úprava zahrnující institut vykazání. Bílý kruh bezpečí provozuje také telefonickou linku s nepřetržitým provozem pro oběti domácího násilí – DONA linka, jejíž pracovníci (specialisté na problematiku domácího násilí) poskytnou volající oběti informace o možnostech řešení, rady a kontakty na další služby pomoci.

Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí, vystoupit ze začarovaného kruhu domácího násilí představuje pro oběť vždy velkou dávku odvahy a síly, proto je důležité, aby se oběť nebála obrátit na policii a další pomáhající instituce, které jí poskytnou svou pomoc a radu. Významný je však i vklad celé společnosti při řešení tohoto problému. Domácí násilí nesmí být přehlíženo a v žádném případě nijak tolerováno, proto každý, kdo má podezření, že v jeho okolí dochází k domácímu násilí, by měl na tento problém upozornit, byť i jen prostým předáním informací a kontaktů na pomáhající instituce, aby sama oběť získala informace o tom, že domácí násilí není něčím, co musí snášet.

Každý má právo na život bez násilí!!!